

Arbeidsmarkedet nå - oktober 2013

"Arbeidsmarkedet nå" er et månedlig notat fra Utredningsseksjonen i Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Notatet er skrevet av Johannes Sørbo, Johannes.Sorbo@nav.no, 31. oktober 2013.

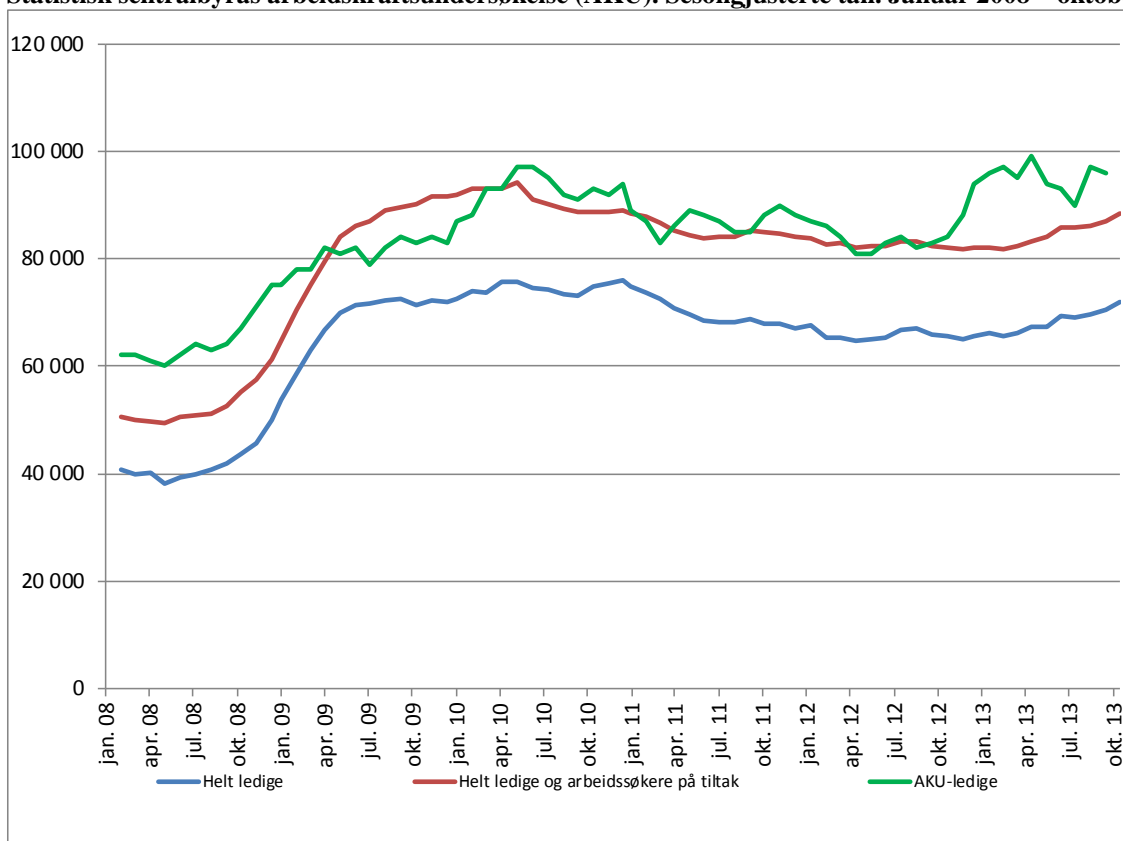
Fortsatt økende ledighet

Arbeidsledigheten fortsatte å øke i oktober. Summen av helt ledige og arbeidssøkere på tiltak, som tilsvarer bruttoledigheten, økte med 900 personer i oktober, justert for normale sesongvariasjoner. Antallet helt ledige økte med 800 personer. Bruttoledigheten har nå økt hver måned siden januar. Økningen har i gjennomsnitt hvert på 800 personer i måneden. I 2012 falt til sammenligning antall bruttoledige med 100 personer per måned. Arbeidsmarkedet har altså svekket seg i 2013, noe som også bekreftes av at sysselsetningsveksten har dempet seg det siste året.

Ved utgangen av oktober var det registrert 68 000 helt ledige. Det er 7 200 flere enn i oktober i fjor. Summen av helt ledige og arbeidssøkere på tiltak var på 84 900 personer, 7 200 flere enn for ett år siden. Bruttoledigheten tilsvarer dermed 3,1 prosent av arbeidsstyrken mot 2,9 prosent i oktober i fjor.

Figur 1 viser utviklingen i den registrerte ledigheten og ledigheten ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) fra 2008 og frem til i dag. Ifølge AKU økte ledigheten fra i fjor høst og frem til mars i år, og økningen var større enn det vi så i den registrerte ledigheten. Fra mars til juni falt AKU-ledigheten, mens den registrerte ledigheten gikk opp. I juli fikk vi igjen en klar økning i AKU-ledigheten. Normalt vil disse to målene følge hverandre over tid, men i og med at AKU-ledigheten er en utvalgsundersøkelse vil denne kunne svinge mer fra måned til måned. AKU-ledigheten og registrerte ledige omfatter i tillegg litt ulike grupper, noe som også kan påvirke nivået mellom de to målene. En del av de som ikke har rett på dagpenger vil for eksempel svare i AKU at de er ledige selv om de ikke melder seg hos NAV. Samtidig regnes de som er permittert i mindre enn tre måneder som sysselsatte i AKU, mens de er ledige hos NAV. De fleste som er registrert som helt ledige hos NAV vil imidlertid også være ledige i AKU.

Figur 1. Utviklingen i antallet registrerte helt arbeidsledige, bruttoledigheten og arbeidsledige ifølge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelse (AKU). Sesongjusterte tall. Januar 2008 – oktober 2013

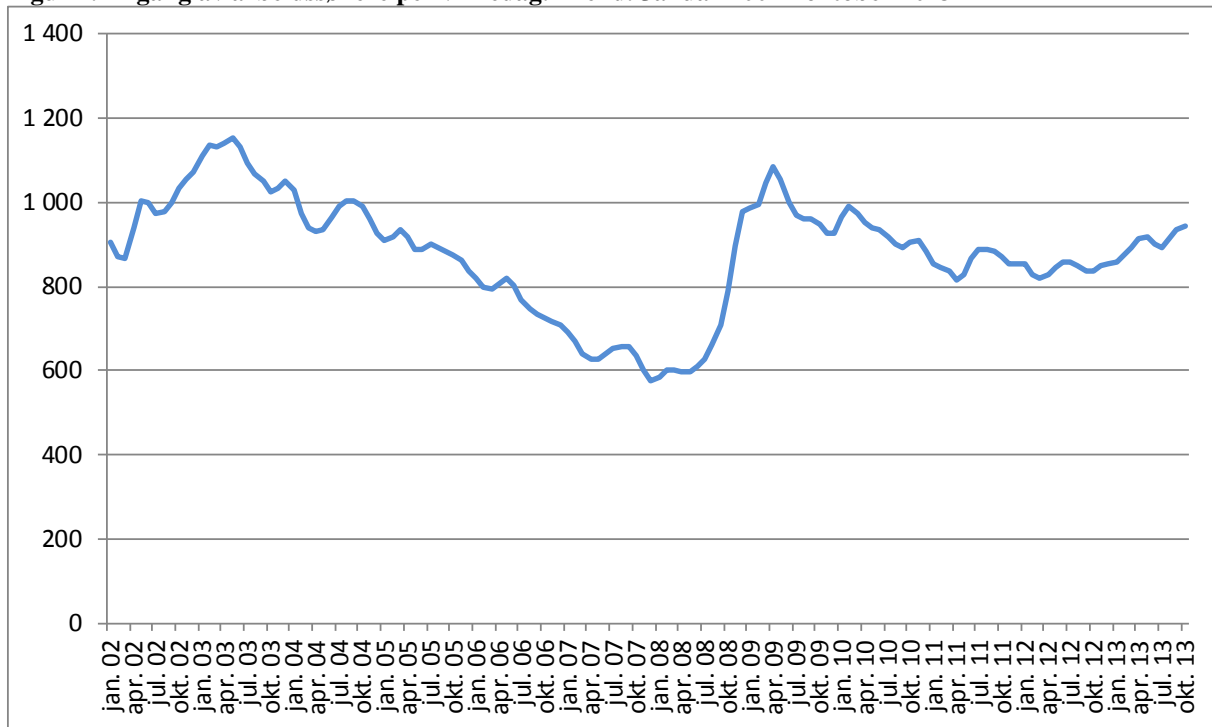
Kilde: NAV og SSB

Flere nye arbeidssøkere

Tilgangen på nye arbeidssøkere¹ per virkedag har økt jevnt det siste året, og var i oktober på sitt høyeste nivå siden våren 2010 (figur 2). Ved utgangen av oktober var det registrert 12 700 helt ledige eller arbeidssøkere på tiltak med en arbeidssøkervarighet på under 4 uker. Dette er en økning på 9 prosent sammenlignet med oktober i fjor. Målt i antall personer har økningen vært størst for personer med bakgrunn fra industriarbeid og bygge- og anleggsarbeid. For begge disse gruppene er det nå 200 flere nye arbeidssøkere enn for ett år siden. De vanligste yrkesgruppene blant de nye arbeidssøkerne er imidlertid butikk- og salgsarbeid, reiseliv og transport og de med ingen eller ukjent yrkesbakgrunn. I overkant av en tredel av de nye ledige i oktober hørte til i en av disse tre gruppene.

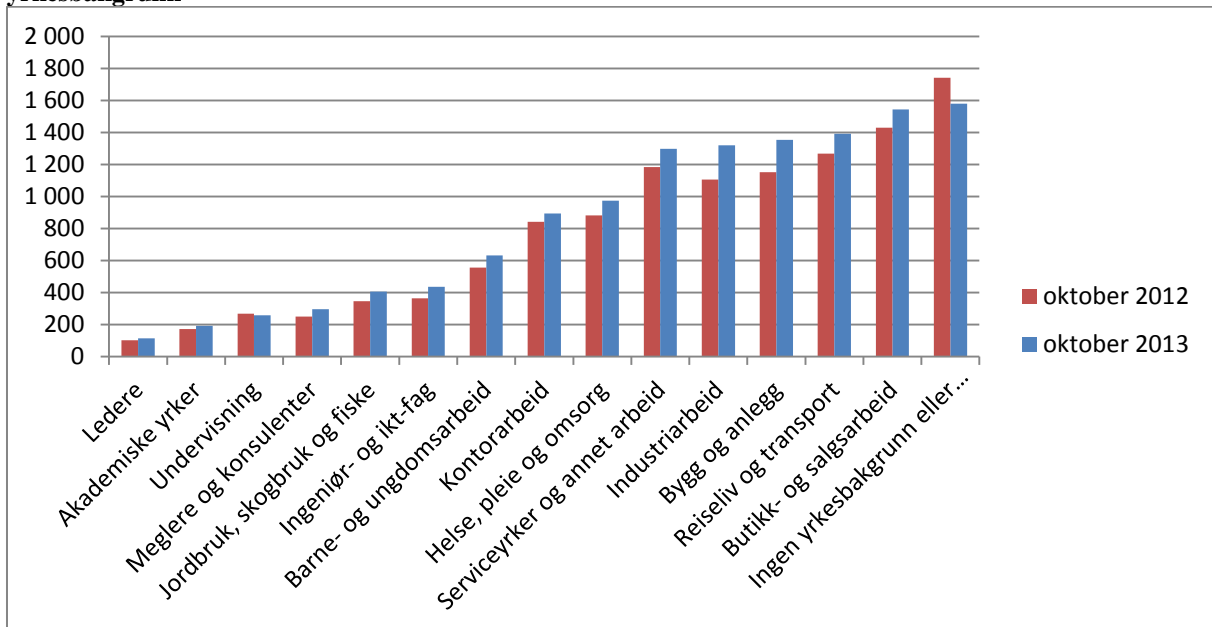
¹ Inkluderer helt ledige, delvis ledige, arbeidssøkere på tiltak og andre arbeidssøkere.

Figur 2. Tilgang av arbeidssøkere per virkedag, Trend. Januar 2002 - oktober 2013

Kilde: NAV

Figur 3. Antall helt ledige og arbeidssøkere på tiltak med arbeidssøkervarighet under 4 uker, etter yrkesbakgrunn

Kilde: NAV

Utviklingen internasjonalt

Arbeidsledigheten i EU har nå holdt seg stabil siden mai, når vi justerer for normale sesongsvingninger. I august holdt arbeidsledigheten seg på 10,9 prosent for EU samlet, mens den for eurosonen var på 12,0 prosent. Ledigheten er høyest i Hellas og Spania, hvor mer enn en fjerdedel av arbeidsstyrken er arbeidsledige, mens den er lavest i Østerrike og Tyskland hvor ledigheten er på henholdsvis 4,9 og 5,2 prosent.

I Spania var det positiv vekst i økonomien i tredje kvartal i år, for første gang på over to år. Landet er dermed ute av resesjonen, og arbeidsledigheten har også gått noe ned de siste månedene. Veksten i BNP var imidlertid på kun 0,1 prosent. Selv om vi nå ser tegn til bedring i flere land i eurosonen, er veksten skjør og utfordringene fortsatt svært store.

I USA har demokratene og republikanerne kommet frem til en midlertidig løsning på budsjettkrisen. Gjeldstaket må imidlertid heves på nytt i februar, mens det må bli enighet om budsjettet i januar. Sysselsetningsveksten i september, før nedstengningen av offentlige kontor, ble på 148 000 personer. Dette er lavere enn gjennomsnittet de siste tolv månedene. Arbeidsledigheten holdt seg stabil i september, men har falt det siste året. Nedgangen i ledigheten skyldes imidlertid at flere trekker seg ut av arbeidsstyrken. Det siste året har yrkesdeltakelsen i USA falt med 0,4 prosentpoeng til 63,2 prosent.

I Kina var veksten i tredje kvartal høyere enn ventet. Årsveksten i BNP gikk opp til 7,8 prosent. Dersom veksten i Kina blir høyere enn vi venter kan det bidra til høyere råvarepriser, noe som vil være positivt for norsk eksport.

Det er nå flere positive utviklingstrekk i internasjonal økonomi. Veksten ser ut til å være på vei opp, noe som vil gi økt etterspørsel også etter norske varer. Arbeidsledigheten er imidlertid fortsatt svært høy, og veksten er skjør. Skulle for eksempel kongressen i USA ikke bli enige om nytt budsjett eller å heve gjeldstaket ved starten av neste år, vil det kunne stoppe de positive tegnene vi nå ser.

Utviklingen i Norge

I Statistisk sentralbyrå (SSB) sitt konjunkturbarometer for tredje kvartal svarer industrilederne at produksjon og sysselsetting utviklet seg positivt i tredje kvartal. Særlig var utviklingen positiv i tradisjonell eksportindustri, noe som skyldes svakere kronkurs og høyere vekst hos våre viktigste handelspartnere. Forventningene til utviklingen i fjerde kvartal er også positive.

En svekket kronkurs kan isolert sett tale for renteheving fra Norges Bank. Inflasjonen i september var imidlertid lavere enn Norges Bank ventet, samtidig som arbeidsledigheten er svakt stigende og husholdningenes etterspørsel er noe svakere enn ventet. Norges Bank holdt dermed styringsrenten uendret på 1,5 prosent i oktober.

Boligprisene falt 1,8 prosent fra andre til tredje kvartal, ifølge SSB. Sammenlignet med tredje kvartal i fjor var prisene i år 2,9 prosent høyere. Igangsettingen av nye boliger er også nedadgående. I årets første ni måneder ble det gitt igangsettingstillatelse til om lag 21 800 boliger, en nedgang på 2,5 prosent i forhold til tilsvarende periode i fjor. Salget av nye boliger har også falt de siste månedene, i følge en rapport fra Samfunnsøkonomisk analyse.

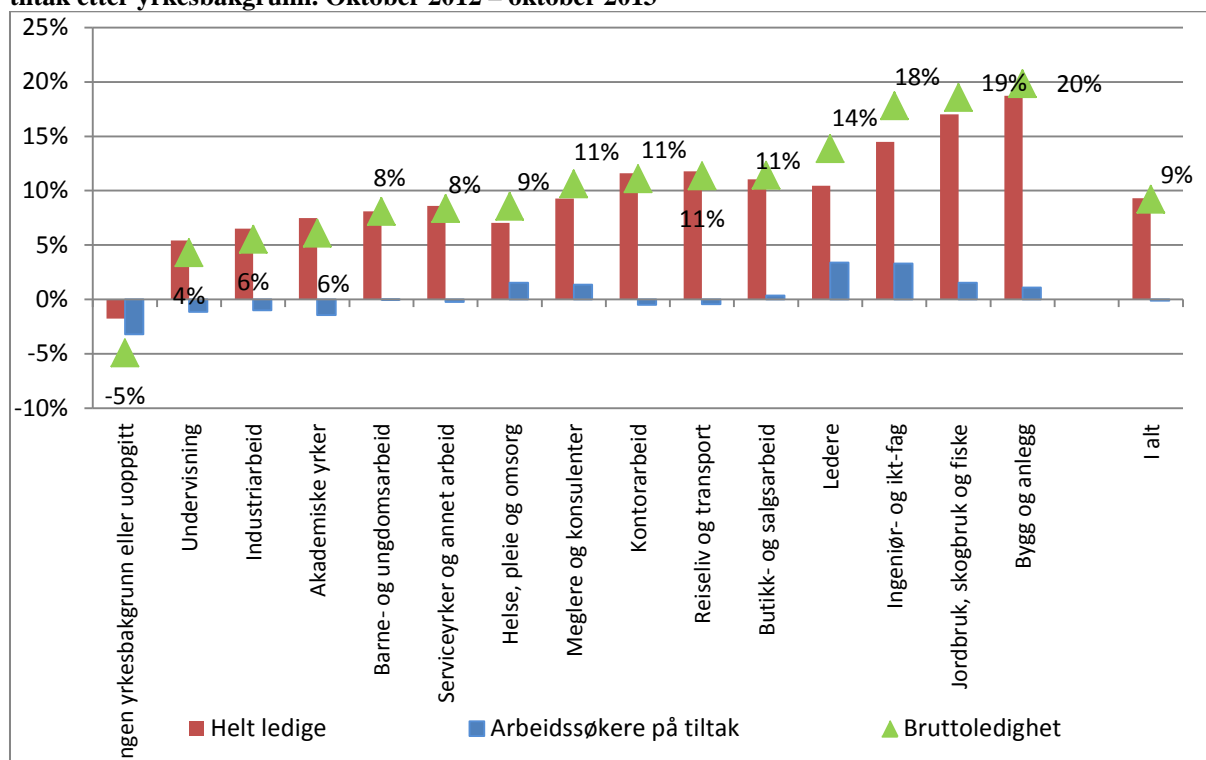
Husholdningenes varekonsum var 0,7 prosent høyere i september enn i august. Det var en økning av konsumet i de fleste varegrupper. Selv om varekonsumet økte i september, var det samlede konsumet likevel lavere i tredje kvartal enn i andre kvartal.

Størst oppgang i bruttoledigheten innen bygg og anlegg

Den siste måneden er det personer med bakgrunn fra butikk- og salgsarbeid, samt reiseliv og transport som har den største økningen i ledigheten, målt i antall personer. Nedgangen var størst for personer med ingen eller ukjent yrkesbakgrunn og innen helse, pleie og omsorg.

Fra oktober i fjor har ledigheten økt for så godt som alle yrkesgrupper. Økningen har vært størst for bygge- og anleggsarbeidere og butikk- og salgsarbeidere, hvor det er henholdsvis 1 400 og 1 100 flere helt ledige og arbeidssøkere på tiltak enn det var på samme tid i fjor. Personer med ingen eller ukjent yrkesbakgrunn er den eneste gruppen med nedgang i bruttoledigheten det siste året, med en nedgang på 400 personer (-5 %). Dette henger trolig sammen med den nye yrkesklassifiseringen vi innførte i januar 2011. Det ser ut til at denne har medført at flere av de ledige finner «sitt» yrke i listen over mulige yrkesbakgrunner.

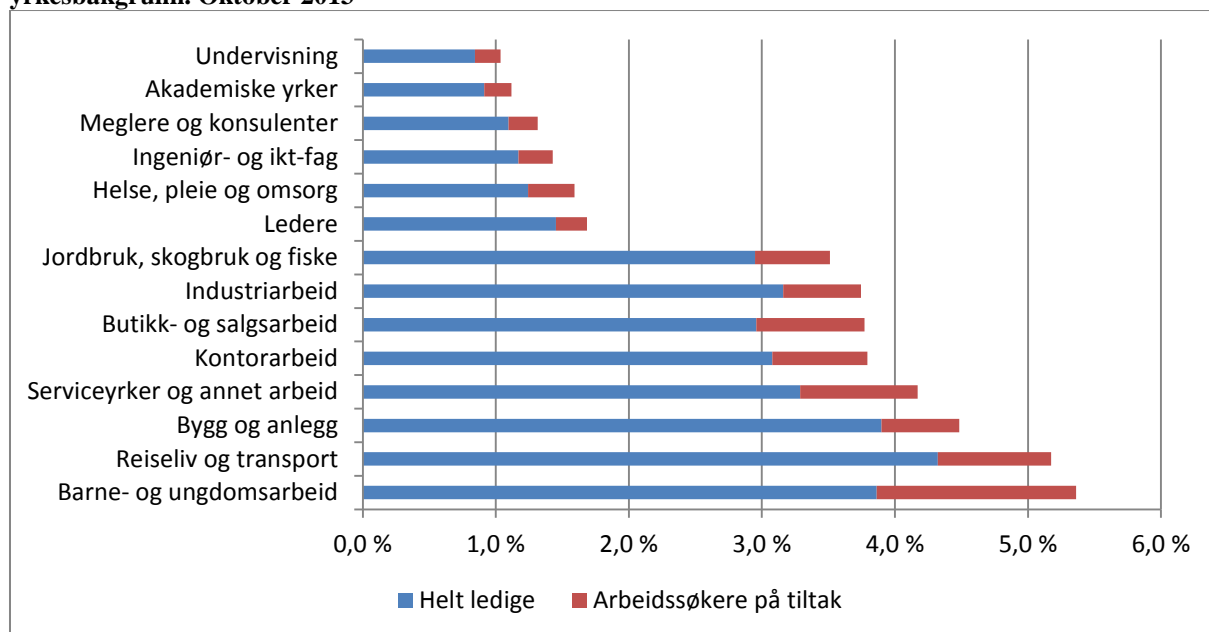
Figur 4. Prosentvis endring i bruttoledigheten, dekomponert i endring for helt ledige og arbeidssøkere på tiltak etter yrkesbakgrunn. Oktober 2012 – oktober 2013

Kilde: NAV

Bruttoledigheten er høyest for personer med bakgrunn fra barne- og ungdomsarbeid, hvor 5,4 prosent av arbeidsstyrken er registrert som helt ledige eller arbeidssøkere på tiltak. Deretter følger personer med bakgrunn fra reiseliv og transport (5,2 %) og bygge- og anleggsarbeid (4,5 %). Lavest bruttoledighet er det innen undervisningsyrker (1,0 %) og akademiske yrker (1,1 %).

Figur 5. Bruttoledigheten fordelt på helt ledige og arbeidssøkere på tiltak i prosent av arbeidsstyrken etter yrkesbakgrunn. Oktober 2013

Kilde: NAV

Bygg og anlegg

Innen bygg og anlegg var det 1 400 flere helt ledige og arbeidssøkere på tiltak i oktober i år enn for ett år siden. Dette tilsvarer en økning på 20 prosent. Økningen er størst for snekkere og tømrere og andre bygningsarbeidere, hvor det i begge grupper er om lag 300 flere enn for ett år siden.

Ingeniør- og ikt-fag

Ingeniør- og ikt-fag er blant yrkesgruppene med størst prosentvis økning i bruttoledigheten det siste året. Økningen er størst innen ikt-fag. I alt er det nå 200 flere helt ledige og arbeidssøkere på tiltak med bakgrunn fra ikt-fag enn for ett år siden. Med en bruttoledighet på 1,4 prosent av arbeidsstyrken er ingeniør- og ikt-fag likevel fortsatt blant gruppene med lavest ledighet.

Industriarbeid

Todelingen i norsk industri har vært svært tydelig de siste årene. Oljerelatert industri har opplevd sterk vekst, mens den tradisjonelle eksportindustrien har slitt mer, blant annet på grunn av den svake økonomiske utviklingen i Europa. Bruttoledigheten for industriarbeidere har økt med 500 personer (6 %) siden oktober i fjor, og var dermed på 3,7 prosent ved utgangen av oktober. Det er for operatører innen næringsmiddelproduksjon og platearbeidere at økningen har vært størst det siste året.

Butikk- og salgsarbeid

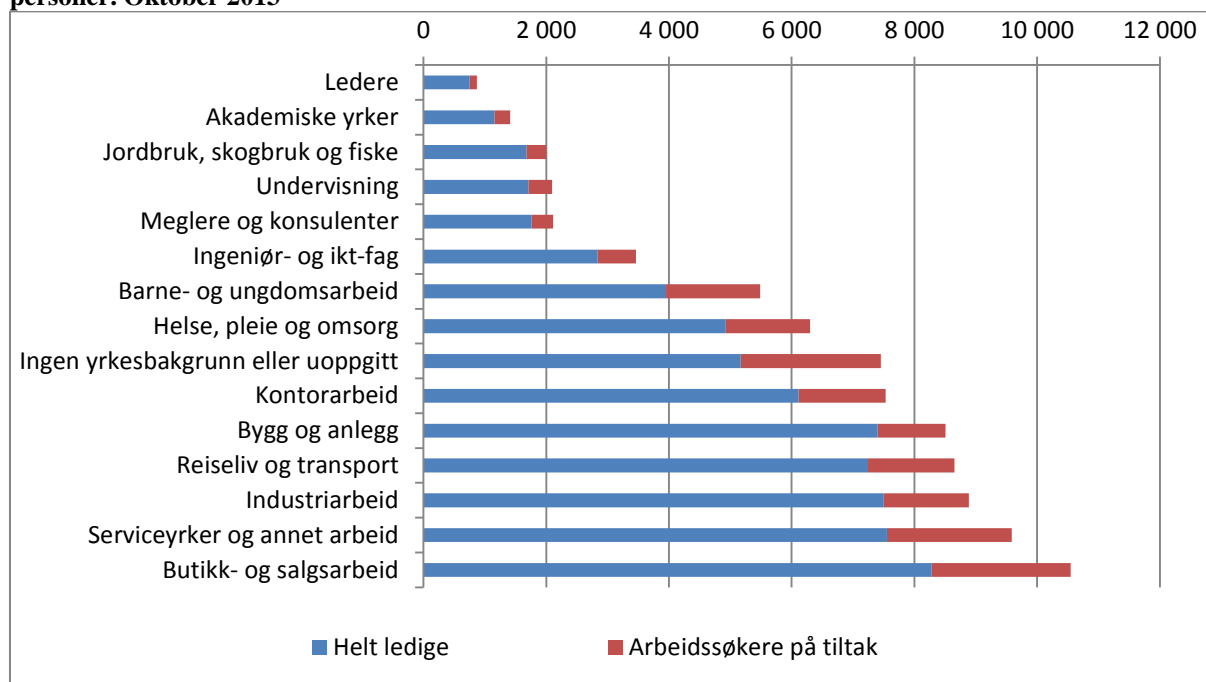
Bruttoledigheten har økt mest innen butikk- og salgsarbeid de siste månedene. Sammenlignet med oktober i fjor er det nå 1 100 (11 %) flere personer med denne yrkesbakgrunnen registrert som helt ledige eller arbeidssøkere på tiltak hos NAV. Utviklingen i husholdningenes varekonsum har vært svak så langt i år. Varekonsumet var lavere i tredje

kvartal enn i andre kvartal, justert for sesongsvingninger. Det ser nå ut til at denne utviklingen også slår ut i økt arbeidsledighet innen butikk- og salgsarbeid.

Jordbruk, skogbruk og fiske

Jordbruk, skogbruk og fiske er også blant yrkesgruppene med størst prosentvise vekst i bruttoledigheten det siste året. Sammenlignet med oktober i fjor har bruttoledigheten økt med 19 prosent for denne gruppen, noe som tilsvarer om lag 300 personer. En tredel av denne økningen har kommet blant fiskere.

Figur 6. Bruttoledigheten fordelt på helt ledige og arbeidssøkere på tiltak etter yrkesbakgrunn. Antall personer. Oktober 2013

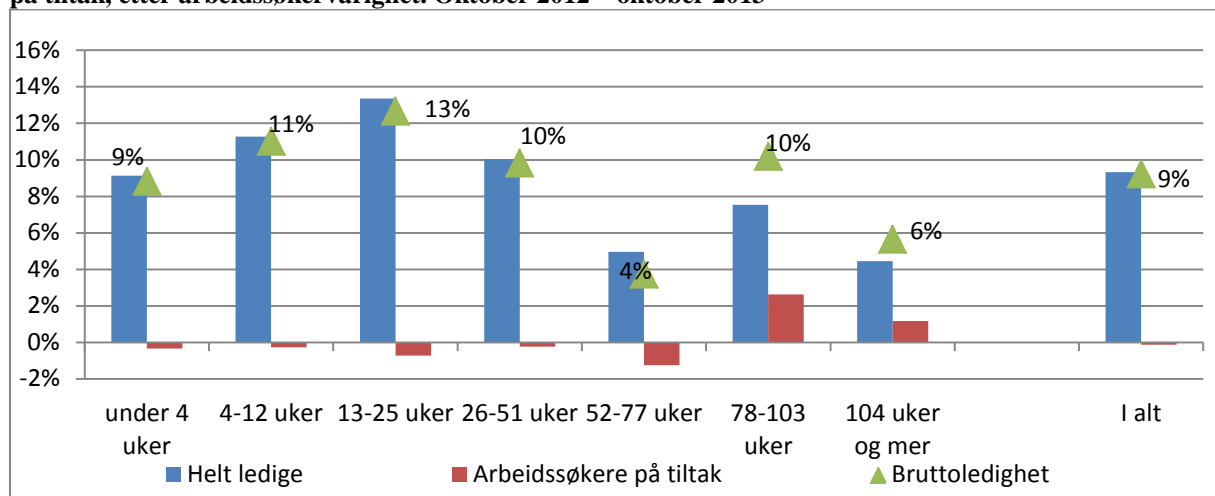

Kilde: NAV

Halvparten har vært arbeidssøkere under seks måneder

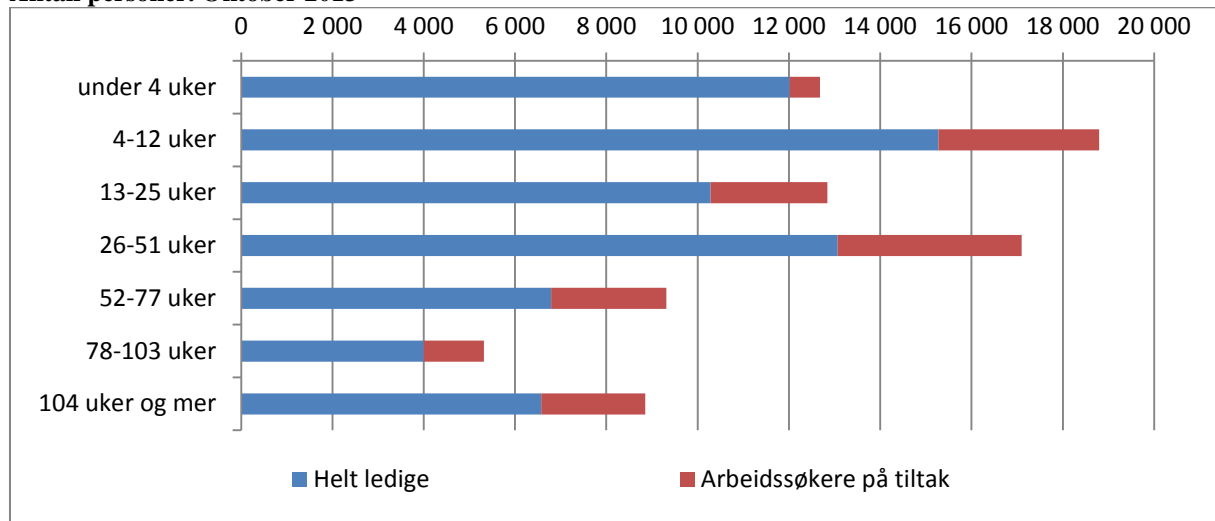
Antallet nye arbeidssøkere per måned har økt det siste året. Det gjør at vi nå ser at en større del av arbeidssøkerne har vært arbeidssøkere i mindre enn ett år, enn det var i oktober i fjor. Blant helt ledige og arbeidssøkere på tiltak har antallet med arbeidssøkervarighet under ett år økt med 11 prosent det siste året, mens antallet med arbeidssøkervarighet på over ett år har økt med 6 prosent. I alt 72 prosent av de helt ledige og arbeidssøkerne på tiltak har vært arbeidssøkere i under ett år. Setter vi grensen på ett halvt års varighet, har 52 prosent vært arbeidssøkere i kortere tid enn dette.

Figur 7. Prosentvis endring i bruttoledigheten, dekomponert i endring i helt ledige og arbeidssøkere på tiltak, etter arbeidssøkervarighet. Oktober 2012 – oktober 2013

Kilde: NAV

Figur 8. Bruttoledigheten fordelt på helt ledige og arbeidssøkere på tiltak, etter arbeidssøkervarighet. Antall personer. Oktober 2013

Kilde: NAV

Størst økning i Finnmark og Nord-Trøndelag

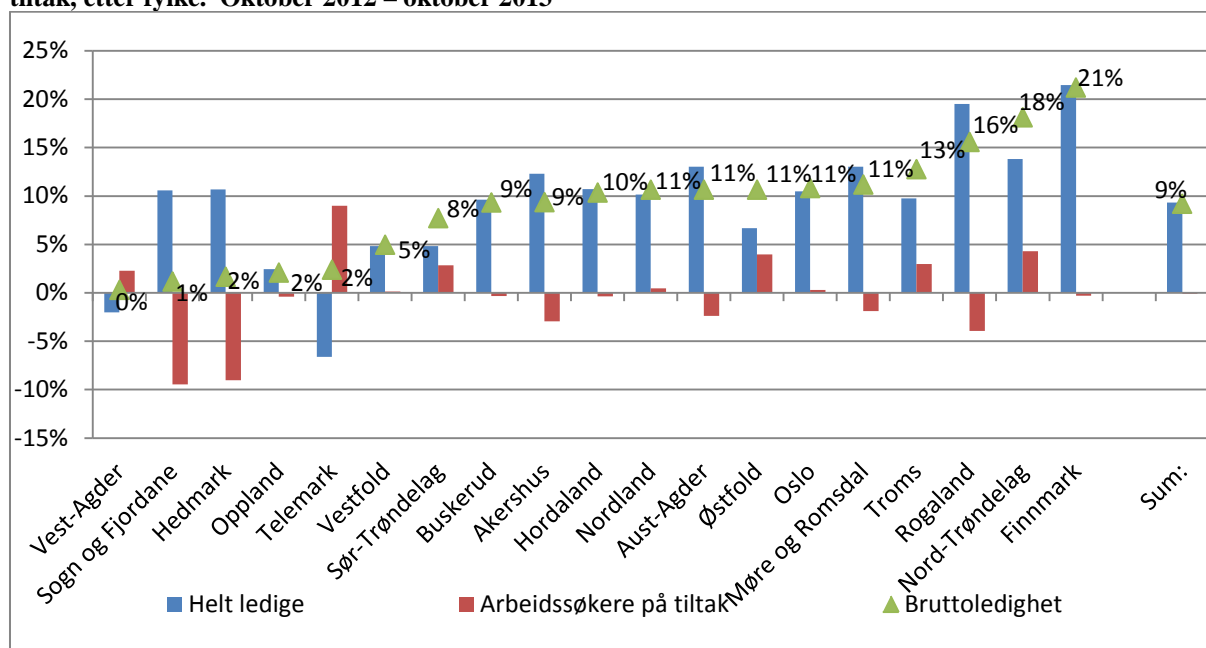
Den siste måneden er det i Finnmark og Nord-Trøndelag at den relative økningen i bruttoledigheten har vært størst, når vi justerer for normale sesongvariasjoner. Målt i antall personer er det i Rogaland og Oslo at økningen har vært størst. Oppland og Nordland har hatt størst relativ nedgang den siste måneden. Figur 15 i figurvedlegget viser utviklingen i sesongjusterte tall for de ulike regionene siden januar 2008.

Sammenlignet med oktober i fjor har bruttoledigheten økt mest i Finnmark (21 %), Nord-Trøndelag (18 %) og Rogaland (16 %). Det er kun i Vest-Agder at ledigheten ikke er høyere enn for ett år siden. I Rogaland har veksten i bruttoledigheten det siste året vært størst for bygge- og anleggsarbeidere. Nesten en tredel av veksten det siste året er i denne gruppen.

Også for industriarbeidere har ledigheten økt mye i Rogaland. I Finnmark kommer mer enn halvparten av den økte ledigheten blant industriarbeidere, nærmere bestemt for operatører innen næringsmiddelproduksjon.

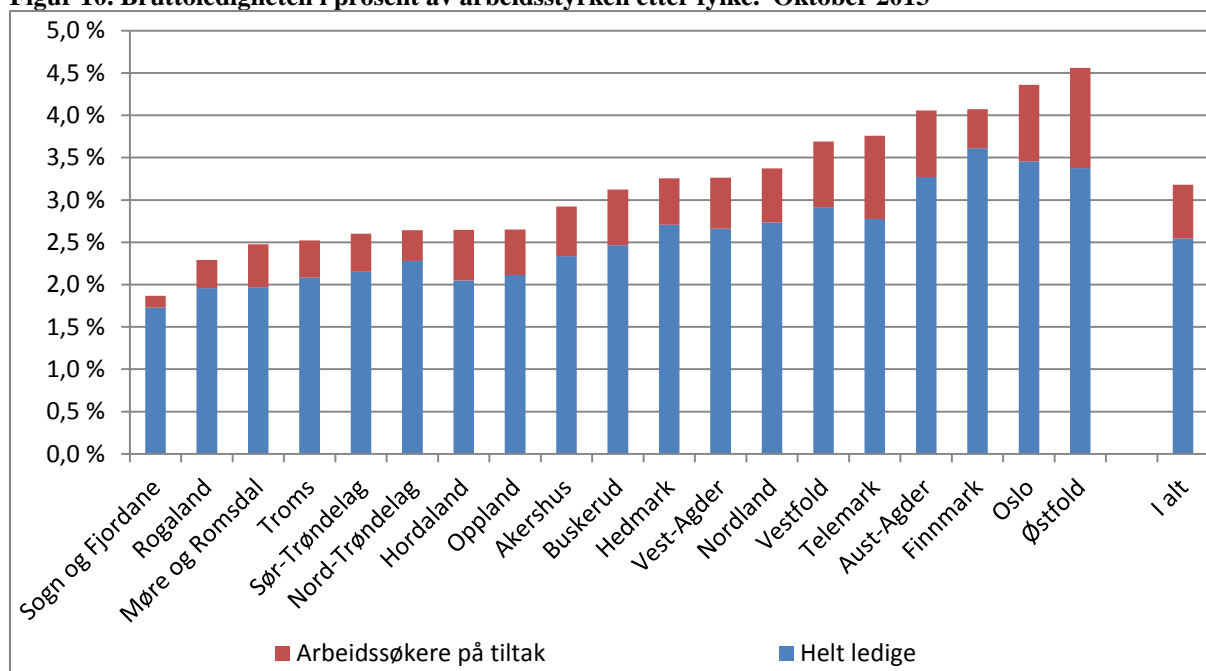
Målt som andel av arbeidsstyrken er det i Østfold og Oslo som har den høyeste bruttoledigheten, med henholdsvis 4,6 og 4,4 prosent. Bruttoledigheten er lavest i Sogn og Fjordane (1,9 %), fulgt av Rogaland (2,3 %), Møre og Romsdal og Troms (2,5 %).

Figur 9. Prosentvis endring i bruttoledigheten dekomponert i endring i helt ledige og arbeidssøkere på tiltak, etter fylke. Oktober 2012 – oktober 2013

Kilde: NAV

Figur 10. Bruttoledigheten i prosent av arbeidsstyrken etter fylke. Oktober 2013

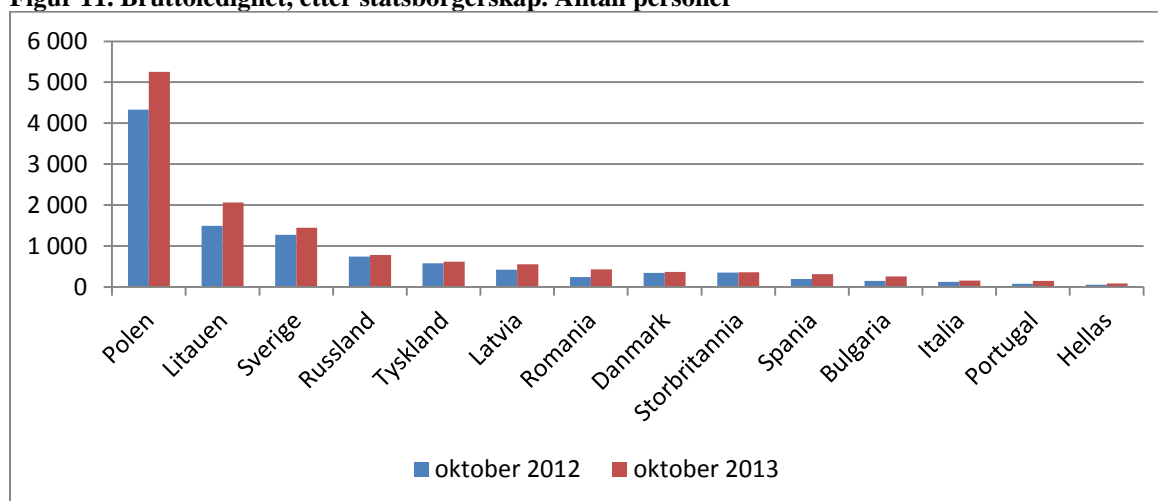

Kilde: NAV

Flere ledige arbeidsinnvandrere

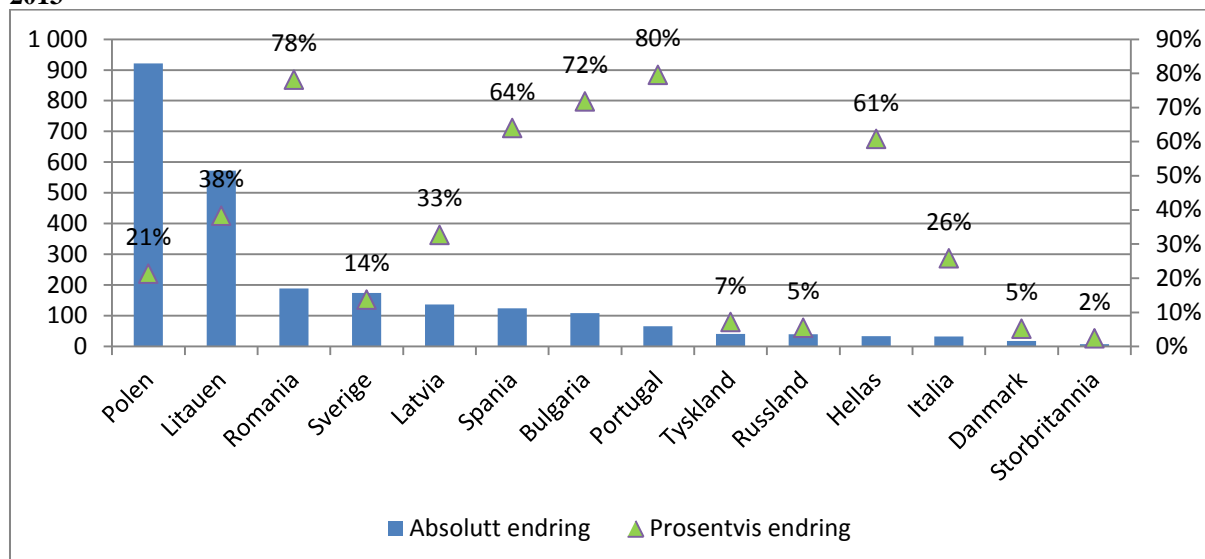
Figur 11 viser bruttoledigheten for statsborgere fra noen av landene som har hatt den høyeste arbeidsinnvandringen til Norge de siste årene. Bruttoledigheten i oktober var størst for polakker (5 300), litauere (2 100) og svensker (1 500). Prosentvis har bruttoledigheten økt mest for statsborgere fra Portugal (80 %) og Romania (67 %). Det skyldes imidlertid at det er få ledige fra disse landene. Ser vi på økningen i antall personer, er det for statsborgere fra Polen og Litauen at bruttoledigheten har økt mest, med en økning på henholdsvis 900 og 600 personer.

Figur 11. Bruttoledighet, etter statsborgerskap. Antall personer

Kilde: NAV

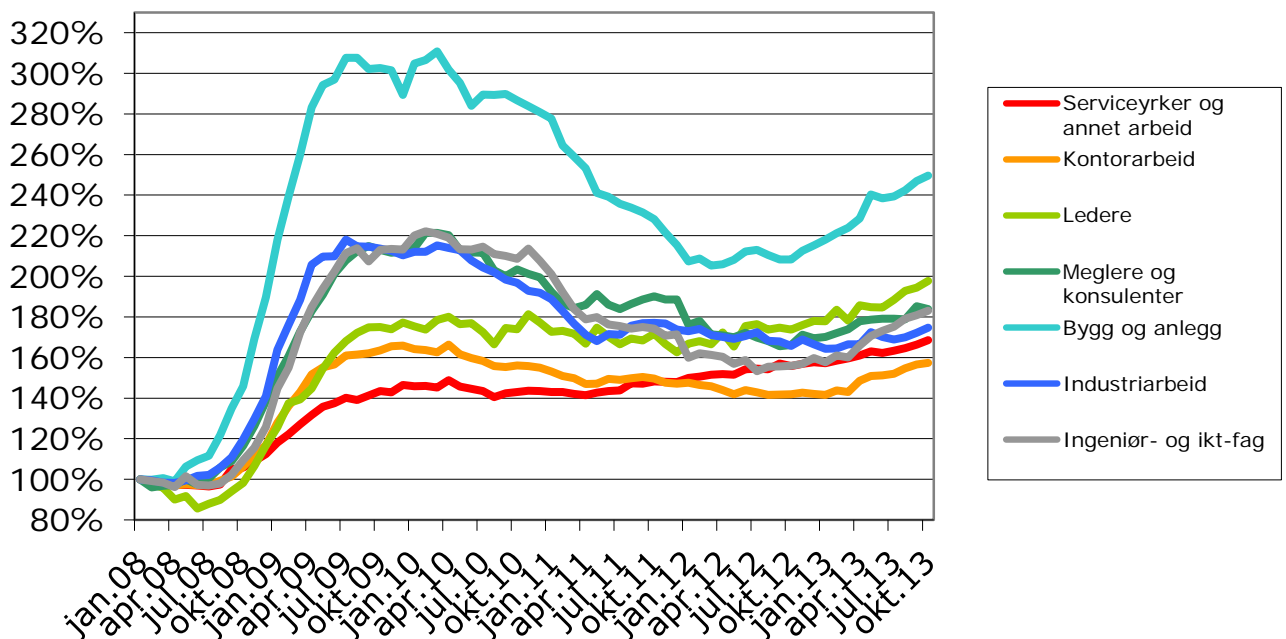
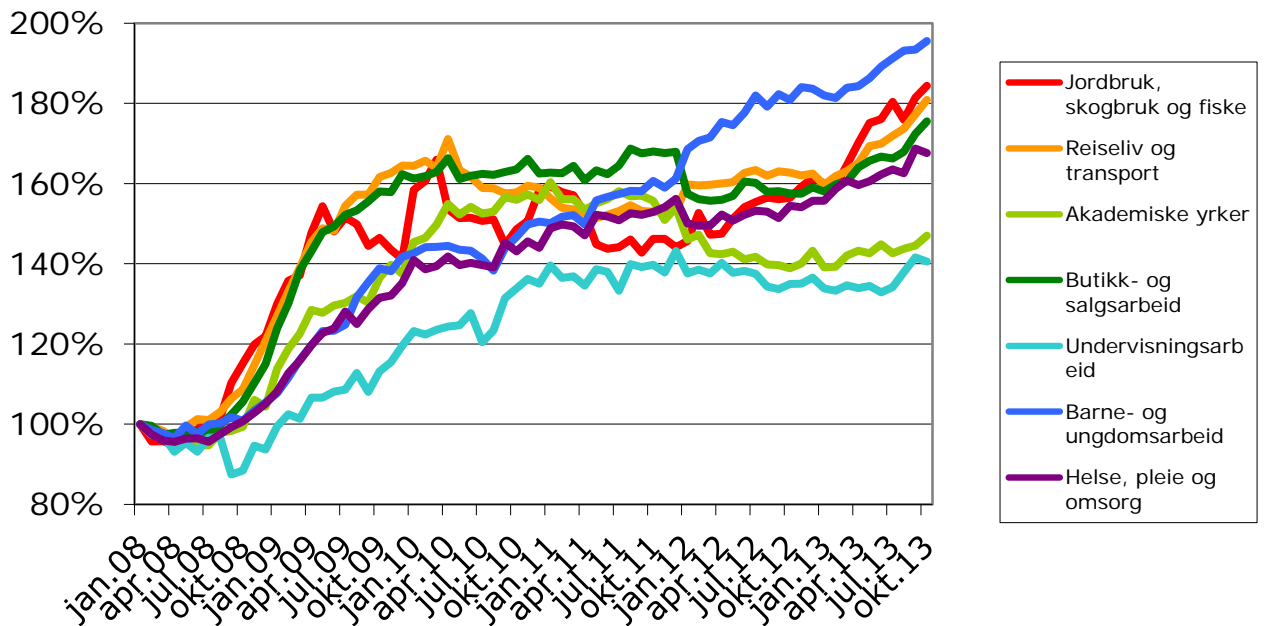
Figur 12. Absolutt og prosentvis endring i bruttoledighet etter statsborgerskap. Oktober 2012 - oktober 2013

Kilde: NAV

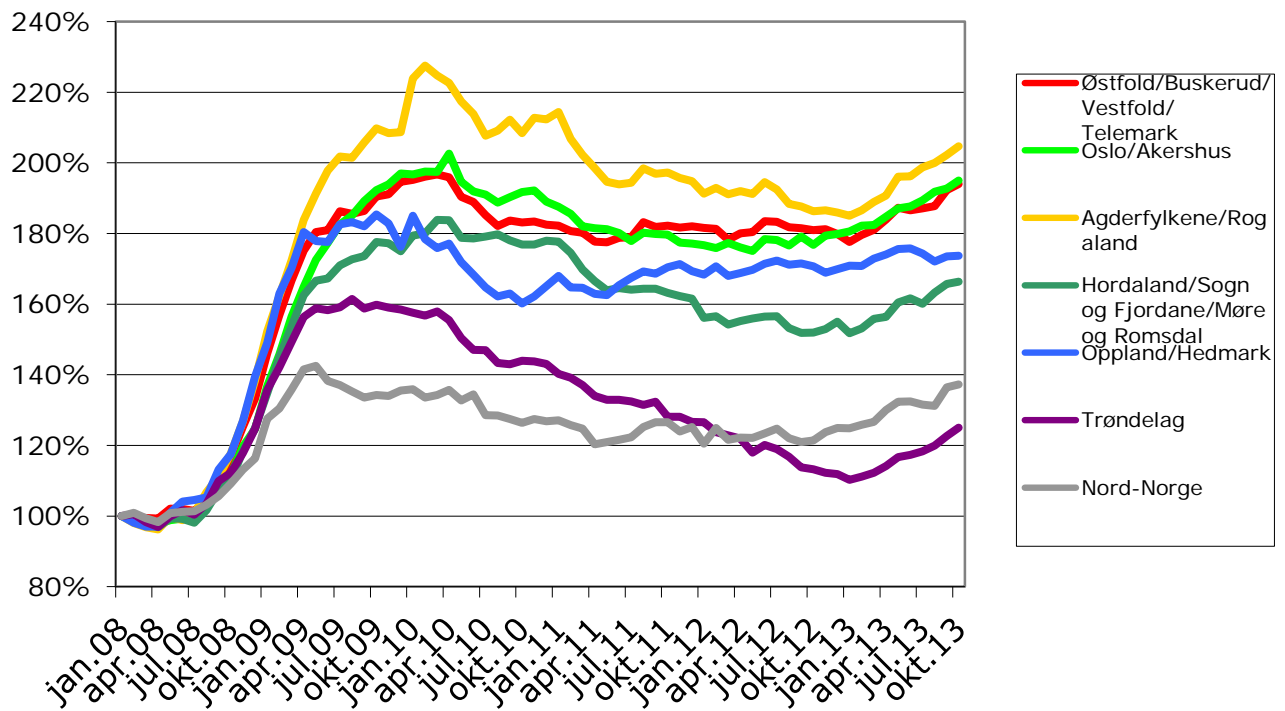
Figurvedlegg

Figur 13 og 14. Utviklingen i summen av registrerte arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak, etter yrkesbakgrunn. Januar 2008 – oktober 2013. Januar 2008 = 100. Sesongkorrigerte tall

Kilde: NAV

Figur 15. Utviklingen i summen av registrerte arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak i regioner. Januar 2008 – oktober 2013. Januar 2008 = 100. Sesongkorrigerte tall

Kilde: NAV